

Dr. Kecskeméti PETHES LÁSZLÓ¹
(1885–1950)

földbirtokos, jogász, nemzetgyűlési képviselő, a nemzetgyűlés jegyzője

1885. július 14-én született Jászárokszálláson a kecskeméti Pethes család sarjaként. Apja Pethes Antal (1835–1910), anyja a kerekgedei Makó család utolsó jászsági tagja, Makó Erzsébet (1860–1939).²

A jászárokszállási birtokról az anyai ágon örökölt Makó-birtok és ház miatt 1893 nyarán költözött a négy testvér a szülőkkel Jászapátira. Az árokszállási 260 holdas gazdaság teljes felszerelését, a tanya berendezését Apátira szállították.

László, öccsével, Miklóssal Apátin járt iskolába. Az elemi iskola első évét magántanulónként végezték. László negyedik elemista korában, gyenge tüdejére való tekintettel Szepesremetén folytatta az iskolát a „hegyi levegő” miatt, majd a gimnáziumot Besztercén végezte el.³

Jogi tanulmányait Budapesten, Lipcsében és Kolozsváron végezte. Beutazta Nyugat-Európa számos országát (Németország, Olaszország, Dánia). 1907-ben államtudományi doktorrá avatták. Ugyanebben az évben Jász-Nagykun-Szolnok vármegye szolgálatába állt, s 1908-ban másodaltjegyzővé, 1909-ben első altjegyzővé választották, 1913-ban pedig tiszteletbeli főszolgabírónak nevezték ki. A háború idején a galíciai osztrák és a felvidéki magyar, majd a kiűritett osztrák tengerparti menekültek ügyeit intézte. 1916-ban a belügyminiszter az Országos Közélelmezési Hivatalhoz rendelte fel, ahol közlelmezési miniszteri megbízott minőségben különböző közlelmezési vizsgálatok körül fejtett ki sikeres tevékenységet. 1918 novemberében Selmec- és Bélabánya városok polgárságának kérésére a kormány a város főispán-kormánybiztosává nevezte ki. *„Kormánybiztossága alatt az akkor már észak felől a csehektől körülvelt területen a magyar állam iránti hűség ébrentartása érdekében fejtett ki eredményes munkát. Fáradhatatlanságával, ügyes taktikájával sikerült a város megszállását elodáztatni. Állomáshelyét csak akkor hagyta el, amikor a csehek a Budapesttel való összeköttetést elvágták, s a város élelmezését lehetetlenné tették.”* Budapestről is kurír szolgálattal s egyéb úton igyekezett volt székhelyével az összeköttetést fenntartani egészen a proletárdiktatúra kitöréséig.

Korábban a Függetlenségi Párt és a 48-as Függetlenségi Párt tagja volt, s a Károlyi-forradalom alatt a pártban beállott szakadás alkalmával a mérsékelt Lovászy-csoporthoz csatlakozott. A kommün alatt részt vett a Dormándy-féle ellenforradalmi akcióban, ennek sikertelensége után azonban, miután őt is le akarták tartóztatni, a franciák segítségével Délvidékre menekült, majd Szegedre ment, és itt közreműködött az Antibolsevista Komité megalakításában, innen pedig a Nemzeti Hadsereggel augusztus 17-én Szekszárdra vonult be.⁴

Az 1920-as nemzetgyűlésbe Jászapáti delegálta országos kisgazdapárti programmal. 1922-ig ő volt a nemzetgyűlés jegyzője, tagja volt a közigazgatási, igazságügyi és a véderőbizottságnak is. Nagyhatású beszédet mondott a kormányzói jogkör kiterjesztése kapcsán. 1922-ben Tóth Andorral és Nagy Endrével szemben ismét nemzetgyűlési képviselő lett, immáron az Országos Kisgazdapárt és a KNEP⁵ egyesüléséből létrejött Egységes Párt színeiben.⁶

¹ Dr. Kecskeméti Pethes László előnevét, még ő maga is különbözőképpen írta, az egységesség miatt a könyvben ez a változat olvasható.

² Szikszai Mária közlése.

³ Családi visszaemlékezés dr. Dobos László gyűjteményéből.

⁴ <http://www.szolarchiv.hu/id-626-ferbuar.html>; Nemzetgyűlési Almanach 1920-1922. Szerk. Vidor Gyula. Budapest, 1921. 106-107.p.

⁵ Keresztény Nemzeti Egység Párt.

⁶ https://hu.wikipedia.org/wiki/Pethes_L%C3%A1szl%C3%B3

Vármegyéje és szűkebb hazája, a Jászság gazdasági, társadalmi és kulturális életében jelentékeny szerepet játszott.⁷ Ez időben tagja a Debreceni Mezőgazdasági Kamarának, a Magyar Országos Véderő Egyesületnek, alapító tagja a Turáni Társaságnak, 1910-től községi képviselőtestületi tag Jászapáti és Jászszentandrás községekben, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye törvényhatósági bizottságának a tagja, a Jászság alsójárasi mezőgazdasági bizottságának elnöke. A nemzetgyűlésben közjogi, közigazgatási és közgazdasági kérdésekkel foglalkozott.⁸

A „Jászok Egyesülete Budapesten” alelnöke volt az 1927–1929 közötti időszakban.⁹

A Pethes család redemptióval szerzett vagyonnal (szántó és szőlőterület, pince, tanya és ház) rendelkezett Jászszentandrason is. Pethes László örökség révén jutott az említett vagyonhoz, így átvette azt, és ott gazdálkodott. Ezt a birtokot a 20-as évek végén eladta Miklós testvérének, és elköltözött a Nyírségbe, ahol birtokot vásárolt, és „Szent László-szállás”¹⁰-nak nevezte el. Itt élt 1944-ig, de az orosz megszállás miatt elhagyta a birtokát, és Budapestre költözött. Ebben az időszakban születtek jórészt történelmi tanulmányai, dolgozatai.¹¹

Az 1930-as évektől főként kulturális feladatokat látott el, több előadást tartott szülővárosában és Jászapáti is. Az *A Szarmát-Alföld történelme és néprajza, Szovjet-Oroszország feldarabolása* [Jászapáti, 1941.] című műve a tiltott könyvek listájára került 1945 után.¹²

Budapesten hunyt el 1950. augusztus 29-én.¹³

Jászberény, 2017.

Megjelent:

Dr. Suba Györgyné: Jászok Egyesülete Budapesten 1921–1946. Budapest, 2017. 168. p.

Dr. Suba Györgyné

⁷ <http://www.szolarchiv.hu/id-626-ferbuar.html>; Nemzetgyűlési Almanach 1920–1922. 106. o.

⁸ <http://www.szolarchiv.hu/id-626-ferbuar.html>; Nemzetgyűlési Almanach 1920–1922. 106. o.

⁹ Pernyész Mihály hagyatéka JMTDT.

¹⁰ Szent László szállás egy kis falu volt Gebe mellett, mely a mai térképen már nem található.

¹¹ Családi visszaemlékezés dr. Dobos László gyűjteményéből.

¹² https://hu.wikipedia.org/wiki/Pethes_L%C3%A1szl%C3%B3

¹³ Családi visszaemlékezés dr. Dobos László gyűjteményéből.